

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ

Αἱ γραμμαὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπό-
λεως μοναδικοῦ ἀριστουργήματος τῆς ἀνθρωπίνης
χειρὸς ἐρρυθμίσθησαν οὕτως ὥστε προεκτεινόμεναι
εἰς τὸ ἄπειρον νὰ συναντῶνται καὶ ἀποτελῶσι
πυραμίδα. Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἔλαβον ἀφορμὴν
νὰ ὑπαινιχθῶ τὴν διαίσθησιν τῶν ἀρχαίων ἐλλή-
νων. Ἐξ ἄλλων διδομένων γινώσκομεν ὅτι ἐν μέσῳ
αὐτῶν ἐβίωσαν κατὰ καιροῦς δέκα ἢ εἴκοσι Φοῖβοι
καὶ εἰς τὸ γεγονός τοῦτο συγκεφαλαιοῦται πᾶν
ὅ,τι ἔχει ἡ ἐλληνικὴ ἀρχαιότης ἄξιον θαυμασμοῦ.
Φοῖβους καλῶ ὑπερφυεῖς τινὰς ἀνθρώπους ἐκτά-
κτως ἀναπτύξαντας ἑαυτοῦς καὶ κατὰ βαθμὸν
μόνον διαφέροντας τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ σταυ-
ρωθέντος Φοῖβου. Οἱ Φειδίαι καὶ οἱ Πλάτωνες
καὶ οἱ Αἰσχύλοι ἦσαν οἱ ἐγγύτατα φωτισθέντες

ὑπὸ τῶν τοῖς πολλοῖς ἀφανῶν τούτων Ἀρωγῶν τῆς Ἐξελίξεως—ἀφανῶν ἀλλὰ κεκτημένων ἰκανὸν φῶς ὅπως περιβάλλωσι δι' αἴγλης ὀλόκληρον Ἔθνος ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἔζησαν διὰ τὸ ἐπίκαιρον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τοιοῦτοι Φοῖβοι βιοῦσι καὶ σήμερον ἐν μέσῳ διαφόρων Ἐθνῶν, ἀφανῶς δημιουργοῦντες καὶ διαπλάττοντες τῆδε κακεῖσε καλλιτέχνας, φιλοσόφους καὶ ποιητάς. Ἐκ τῶν Φοίβων τούτων οἱ πλεῖστοι εἰσὶν Ἄγγλοι, Ρῶσσοι, Ἰνδοὶ καὶ Ἀμερικανοί, γνωρίζω δὲ ἐν τῇ Ἰνδία διαμένοντα Ἕλληνα, Κύπριον, οὗ τὸ ὄνομα δὲν μοι ἐπιτρέπεται ἀλόμην ν' ἀνακοινώσω. Περιττὸν νὰ εἶπω ὅτι οὐδεμίαν οὗτοι ἀποδίδουσι σημασίαν εἰς τὰς ἐθνικότητας, ἐνδιαφερόμενοι πρῶτον περὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Τῷ 1789 ἐν Παρισίοις ἔζησαν ἀφανῶς τινὲς ἐξ αὐτῶν μεγάλως ἐπιδράσαντες, διὰ ψυχολογικῶν νόμων ὧν τὴν λειτουργίαν πᾶς Φοῖβος γνωρίζει, εἰς ἀποσόβησιν δεινῶν μειζόνων ἢ ὅσα ἀναποφεύκτως συνέβησαν, καὶ εἰς προαγωγὴν τῶν ἀρχῶν ἐφ' ὧν ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἀρχικῶς ἐστηρίχθη. Κατάλληλον ὅμως ἔδαφος

ἐργασίας δὲν παρέχουσιν αὐτοῖς εἰσέτι οἱ κοινο-
 νικοὶ ὄροι ὑφ' οὓς ἡ ἀνθρωπότης βιοῖ σήμερον.
 Ὅταν τὸ κατάλληλον ἔδαφος εὐρεθῆ, ἡ σημασία
 καὶ ἡ γένεσις τοῦ Παρθενῶνος, τῆς πυραμίδος
 ἣν αἱ γραμμαὶ του σχηματίζουν εἰς τὸν αἰθέρα,
 καὶ αἱ πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου θὰ γίνῃ κατά-
 ὀηλος. Δὲν ἐλπίζω αἱ ὧδε διδόμεναι νύξεις νὰ γί-
 νωσιν ἀφορμὴ σοβαρᾶς σκέψεως παρὰ τοῖς πολλοῖς
 τῶν ἀναγνωστῶν μου, ἀλλὰ μέγα ἔσται τὸ κέρδος
 ἐὰν δύο ἢ τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἔχωσιν ἰκανὴν πρὸς
 τοῦτο δεκτικότητα. Ὁ Παρθενῶν εἶνε ὁ οἶκος
 τῆς Παρθένου, καὶ ἡ κορυφὴ τῆς πυραμίδος ἣν
 αἱ ἀόρατοι γραμμαὶ ἀποτελοῦσι παριστᾶ τὴν
 Bonté infinie, εἰς ἣν ἐξικνεῖται τὸ κάλλος τοῦ
 οἴκου τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν βᾶσιν. Τὸ καλὸν συ-
 ναντᾶται μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ. Πᾶς ἄνθρωπος ἠδύ-
 νατο νὰ εἶνε οἶκος τῆς Παρθένου, καὶ πᾶς ἄν-
 θρωπος ἠδύνατο νὰ ἔχη τόσῳ ἐρρυθμισμένας τὰς
 γραμμάς τῆς ψυχῆς του ὥστε νὰ ἐξικνοῦνται εἰς
 τὴν ἀνωτάτην κορυφὴν τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς
 Ζωῆς. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὸ ἄνω εἶνε ἔνδον. Εἰς

τὸ ἐνδότερον ἄπειρον τοῦ μικροκόσμου ὃν ἕκαστος ἀποτελεῖ ἡδύνατο γὰ εὐρεθῆ τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ θὰ προήρχετο ἡ σοφία καὶ ἡ ἀγαθότης καὶ εἰς ὃ θὰ συνηντᾶτο ἡ καλλονὴ καὶ ἡ ἀρμονία τοῦ γνησίου ἀνθρώπου καθισταμένου ἀληθοῦς Παρθενῶνος.

Ἐκεῖ εἶνε τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ὅπερ ἀποτελεῖ ἕκαστον ἄτομον, καὶ ἐκεῖθεν μόνον ἀνὰ μεθὰ ν' ἀπεκδεχώμεθα φῶς καὶ θερμότητα.

Τὸ ἄτομον ἡδύνατο νὰ παραβληθῆ πρὸς πλανήτην οὐ μόνον περιστρεφόμενον εἰς τὸν Ἡλίον του, ἀλλ' ἔχοντα καὶ τὸν δορυφόρον του ὃν ὁ Σωκράτης ἐκάλει δαιμόνιον. Εἰδικὸν ἔργον τοῦ δαιμονίου τοῦ Σωκράτους ἦτο νὰ ὀδηγῆ αὐτὸν ὄχι προτρέπον ἀλλ' ἀποτρέπον. Ὁ πλανήτης ἔχει στιγμὰς σκότους ὡς ἡ νύξ καὶ κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας τὸ δάνειον φῶς τῆς Σελήνης ἀναπληροῖ τὴν θετικὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἡλίου. Ὁ Σωκράτης ἠρύετο τὴν σοφίαν του ἀπ' εὐθείας ἀλλ' ἐν ὥρα νυκτὸς ὁ δορυφόρος αὐτοῦ ἀνεπλήρου τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἐνδοθεν θετικοῦ φωτὸς λέγων αὐτῷ «μὴ» ὁσάκις ἔδει. Οἱ προφηταὶ τοῦ Ἰσραήλ, ὁ

Ἰησοῦς, καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐγνώριζον κάλλιστα τὸν νόμον τοῦτον τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως καὶ κατ' αὐτὸν ὠδηγοῦντο. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ ὠδηγήσῃ οὕτω ἐὰν θέλῃ. Φεῦ ὀλίγοι θέλουσι διότι ὀλίγοι προαιροῦνται τὴν στενὴν ὁδόν. Παρὰ τοῖς πολλοῖς εἶνε δύσκολον νὰ ὑπερίδωσι τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἀτόμου ὅπως διίδωσι τὰς τοῦ προσώπου ὅπερ ὑπὸ τὸ ἄτομον κρύπτεται. Εἶνε δύσκολον διότι πρῶτος ὅρος πρὸς τοῦτο εἶνε ἡ ἀναγνώρισις ἐκάστου ἀνθρώπου ὡς ναοῦ τῆς θεότητος — ἀναγνώρισις ἣτις θὰ ἐπέβαλλεν ἐκάστῳ σέβας πρὸς ἕκαστον, ἀμοιβαίαν εὐλάβειαν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐν ἐκάστῳ ἡμῶν ἐνοικοῦντος φωτός. Ὁ μὴ διορῶν τὸ ἐνδότερον πρόσωπον, βλέπει μόνον ἄτομα ἀφ' ὧν τόσῳ διαφέρει, ὥστε νὰ τὰ θεωρῇ οὐχὶ ἀδελφὰ ἀλλὰ ξένα. Τὸ ἐν ἡμῖν ὅμως πρόσωπον εἶνε ὁμοφυές παρὰ πᾶσι καὶ ἐνιαῖον· καὶ ὡς πρόσωπον ἕκαστος εἶνε ἐπανάληψις ἐκάστου. Οἱ πολλοὶ συγχέουσι τὸ πρόσωπον μετὰ τοῦ ἀτόμου, παρὰ τε ἑαυτοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἐντεῦθεν ἡ διχόνοια. Αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἀτόμου εἶνε

δεσποτικάι, ἀλλ' ἢ εἰς αὐτάς ὑποταγή ἡδεῖα
διότι θεραπεύει πάθη σπαρέντα ἀφ' ἑνὸς εἰς προη-
γουμένας ἐνσαρκώσεις ἀφ' ἑτέρου κληρονομικῶς.
Αἱ ἀξιώσεις τοῦ προσώπου εἶνε φιλελεύθεραι ἀλλ'
ἢ εἰς αὐτάς ὑποταγή χαλεπή διότι συνεπάγεται
ουσίαν τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν παθῶν. Ἴνα δια-
κρίνη τις μεταξύ τῶν ἀξιώσεων τοῦ φιλελευθέρου
προσώπου, καὶ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ τυραννικοῦ
ἀτόμου, δεόν ν' ἀγωνισθῆ κατὰ τῶν παθῶν τού-
των καὶ ὀρέξεων οὐχὶ ὅπως ἐκμηδενίσῃ αὐτά ἀλλὰ
ὅπως τὰ καταστήσῃ ὑπηρετικά τῶν θείων προθέ-
σεων τοῦ προσώπου. Ὁ ἀγὼν οὗτος εἶνε δύσκολος
ἀλλὰ μόνη αὕτη ἢ νίκη ἄγει εἰς τὴν ἐλευθερίαν.
Ἡ δυσκολία τοῦ ἀγῶνος προσέτι δύναται νὰ μᾶς
βοηθήσῃ ὅπως παραβλέπωμεν καὶ συγχωρῶμεν
τὰ παραπτώματα τῶν ἄλλων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν
ὅτι τὰ παραπτώματα αὐτῶν πηγάζουν ἐκ τῆς εἰς
τὰ πάθη δουλείας καὶ ὅτι ὁ ἔνοχος ἀδικήματος
καθ' ἡμῶν εἶνε ἐνταυτῷ καὶ ἔνεκα τούτου ἔνοχος
ἀδικήματος καθ' ἑαυτοῦ διότι τὸ ἐν ἡμῖν οἰκοῦν
πρόσωπον εἶνε ἀκριβῶς τὸ πρόσωπον ὅπερ οἰκεῖ

ἐν παντί ἄλλω. Ὁ ἀγαθὸς δαίμων παντὸς ἀνθρώπου δὲν εἶνε ποιητικὴ ἔκφρασις, ἀλλ' ἀποτελεῖ πραγματικὸν στοιχεῖον τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως καί, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς τὸν δορυφόρον τοῦ πλανήτου. Ὁ ἀγαθὸς δαίμων ὅστις εἶνε ἄρρενος γένους παρὰ τῆ γυναικί καὶ θήλεος γένους παρὰ τῷ ἀνδρί, βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον ν' ἀτενίζῃ εἰς τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον οὐ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν ὁ δορυφόρος ἡμῶν διηνεκῶς ὑπενθυμίζει. Ἀλλὰ δὲν πράττει τοῦτο μόνον· φρουρεῖ προσέτι ἡμᾶς ἀποκρούων τὰς ἐπιδρομὰς τῶν ἀστροσφαιρικῶν εἰδώλων, καὶ χρησιμεύει ὅπως συντηρῇ τὴν προσωπικὴν ἡμῶν αὐτοσυνείδησιν σώζων οὕτω ἡμᾶς ἀπὸ συγχύσεως καὶ παραφροσύνης. Ἀλλ' ὅπως ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντα ταῦτα ἔχει ἀνάγκην τοῦ μαγνητισμοῦ ἡμῶν, ἄλλως ἀφίσταται, ὅπως θ' ἀφίστατο ἡ σελήνη εἴποτε ἢ ἔλξισ τῆς γῆς ἐχαλαροῦτο. Ἐν περιπτώσει χαλαρώσεως τοῦ μαγνητισμοῦ ἡμῶν, ὁ ἀγαθὸς δαίμων καθίσταται ἀνίσχυρος νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐπιδρομὴν ἀστροσφαιρικοῦ τινὸς εἰ-

δῶλου ὅπερ οὕτω ἐπωφελοῦμενον τῆς εὐκαιρίας
εἰσβάλλει καὶ λαμβάνον κατοχὴν τοῦ ὄλου ὀργα-
νισμοῦ καταστρέφει τὴν αὐτοσυνείδησιν καὶ τὰς
φρένας. Ὁ ἐπιόρομεὺς δὲν ἀντιπροσωπεύει τὸν
ἔνδον οἰκοῦντα Φοῖβον, ἐπομένως ἄγει εἰς λήθην
τῆς προσωπικότητος. Δῆλον ἐντεῦθεν πόσῃ
ἀνάγκῃ ἔχομεν τοῦ σωματικοῦ ἡμῶν μαγνητι-
σμοῦ, ἥτοι τῆς ἡμετέρας θελήσεως καὶ πόσῃ
ἐπιμελῶς δεόν νὰ καλλιεργῶμεν καὶ φυλάσσωμεν
αὐτόν, ἀποφεύγοντες πᾶσαν σπατάλην αὐτοῦ προ-
καλουμένην ὑπὸ ἀταξίας ἐν τῷ βίῳ, ἀκαταλ-
λήλου τροφῆς, μερίμνης περὶ τοῦ αὔριον, ὀργῆς,
θλίψεως, μίσους καὶ σκληρότητος. Οὗτοι εἰσὶν
οἱ κυριώτεροι ἐχθροὶ τοῦ προσωπικοῦ μαγνητισμοῦ
ἀλλὰ καὶ ἄλλαι δευτερεύουσαι αἰτίαι σπατάλης
αὐτοῦ δύνανται νὰ μνημονευθῶσιν οἷον ἡ οἴησις, ἡ
ματαιότης καὶ ἡ ἄτοπος φιλοδοξία. Ἡ ἐκπλή-
ρωσις τῶν καθηκόντων τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος ἐξαρ-
τᾶται λοιπὸν ἐκ τῆς ἡμετέρας περισκέψεως. Ἡ
περὶ τὴν συντήρησιν τοῦ ἡμετέρου μαγνητισμοῦ
προσοχὴ εἶνε ἀναγκαία μέχρι τίνος διότι ὁ μαγνη-

τισμὸς οὗτος ἐπὶ τέλους καθίσταται ἀνεπίδεκτος χαλαρώσεως. Θᾶπτον ἢ βράδιον αἱ τὴν σπατάλην προκαλοῦσαι αἰτίαι καταστρέφονται διὰ τῆς μακρᾶς ἐξέως εἰς τὸ ὀρθὸν καὶ διὰ τῆς ἐξελίξεως. Ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ὁ μαγνητισμὸς καταστῆ ἀνεπίδεκτος χαλαρώσεως σημειοῖ νέον στάδιον. Τὸ ἔργον τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος παύει μὴ ἀναγκαιοῦν πλέον. Ὁ ἄνθρωπος ἐφεξῆς ἀρύεται αὐτοβούλως πᾶσαν πληροφορίαν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς πηγῆς, ὅν ἔχει δὲ ἀνάγκην φρουροῦ οὐδὲ ὑπομνήσεως τοῦ ἐν ἡμῖν Φοῖβου. Ὁ φωτισμὸς ἡμῶν καθίσταται πλήρης καὶ ἀκέραιος—γεγονὸς ὅπερ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμβολίζεται διὰ τῆς ἐορτῆς τῶν Θεοφανείων. Ὁ ἀγαθὸς δαίμων κατόπιν ἀπέργεται εἰς τὴν Ἐστίαν του—τὸν ἐνδότερον Φοῖβον—χαίρων * διότι συνετελέσθη ἡ ἀναγέννησις δι' ἣν εἰργάσθη. Ἐνταῦθα κεῖται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς περιωπῆς τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ. Σωκράτης εἶνε πᾶς ὁ ἰκανὸς νὰ πληροφορῆται ὑπὸ

* Ἴδε Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην Κεφ. γ'. 29.

τῶν δορυφόρων του. Χριστὸς εἶνε πᾶς ὅστις πληροφορηθεὶς ἐφ' ἱκανὸν ἔπαυσεν ἔχων ἀνάγκην αὐτοῦ καὶ ἀνεγεννήθη καταστάς παντάπασιν ἀνεξάρτητος. Ἡ διαφορὰ εἶνε διαφορὰ βαθμοῦ, οὐδόλως δὲ ἀπίθανον ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Σωκράτης νὰ εἶνε δύο διάφοροι ἐνσαρκώσεις τῆς αὐτῆς προσωπικότητος προβιβάσθεισης ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ προφήτου εἰς τὸν βαθμὸν τῆς θεότητος. Ὁ ἐν πάσῃ ὑπάρξει λαυθάνων Φοῖβος εἶνε μονὰς μεταμορφωμένη διὰ διαδοχικῶν ἀναπτύξεων εἰς τετρακτύν. Πρῶτον προκύπτει ἡ δυὰς τοῦ ὑλικοῦ καὶ τοῦ ἀστροσφαιρικοῦ σώματος περιλαμβάνουσα τὴν κατωτέρω τῶν ζώων περιωπήν. Εἶτα φουομένης τῆς ψυχῆς προκύπτει ἡ τριάς περιλαμβάνουσα πᾶσαν τὴν κατωτέρω τοῦ ἀνθρώπου ζωὴν. Τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνθρώπου σημειοῖ ἡ γένεσις τοῦ τετάρτου στοιχείου τοῦ συμπληροῦντος τὴν τετρακτύν. Ἡ τετρακτὺς τούντεῦθεν τείνει νὰ μεταμορφωθῇ εἰς μονάδα διὰ διαδοχικῶν συμπτύξεων ἢ ἐνώσεων. Πρώτη ἐνώσις εἶνε ἡ τῶν δύο ἀνωτέρων στοιχείων, ἣν αἰνίσσεται τὸ μυστήριον τοῦ γάμου.

Προῖόν τῆς ἐνώσεως ταύτης εἶνε ὁ ιδεώδης ἄνθρωπος ὅστις διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν δύο κατωτέρων στοιχείων ἀφίεται ἐλεύθερος καὶ εὐθύς ἀφομοιοῦται πρὸς τὸν Φοῖβον ὅστις οὕτω καθίσταται αὐθις μονάς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΥΡΩΝΙΚΗΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΚΕΤΣΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΑΛΛΗΛΕΥΛΑΒΕΙΑ

Ἡ ἱερότης τοῦ προσώπου ὡς ἐκ τῶν προλε-
χθέντων καταδηλοῦται, εἶνε ἀρχὴ ἣν οὐδέποτε
πρέπει νὰ λησμονῶμεν. Ἡ ἀνθρωπότης βραδέως
μὲν ἀλλ' ὀριστικώτατα ἐδιδάχθη ὅτι τὸ μὴ φο-
νεύειν τοὺς ὁμοίους ἡμῶν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ
ἀκατανικήτου ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρήσεως.
Ἐνόησεν ὅτι ἡ αὐτοσυντήρησις ἐπιτυγχάνεται διὰ
τῆς ἀλλοσυντηρήσεως. Τὸ ἀπλούστατον τοῦτο
δίδαγμα ἀπήτησεν αἰῶνας αἰώνων ὅπως ἐντυπωθῆ
εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ
εἴπωμεν ὅτι ἀκόμη ἐνετυπώθη ἐντελέστατα.
Ὅ,τι μόνον ὑπολείπεται εἶνε νὰ διδαχθῶμεν ὅτι
πράγματι ἡ ἀλλοσυντήρησις δὲν εἶνε μέσον αὐτο-
συντηρήσεως. Θὰ ἀπετόλμων νὰ εἴπω ὅτι τὸ ἐν-
στικτον τοῦτο λειτουργεῖ μᾶλλον χάριν τῶν

ἄλλων (τῶν ὄλων) ἢ χάριν τῶν αἰσθανομένων αὐτό, ἀλλὰ ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ὁ σκοπός του ἐκπληροῦται ὄχι ἐὰν ἐρχώμεθα εἰς σύγκρουσιν πρὸς ἀλλήλους ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἐὰν συμπράττωμεν πρὸς συντήρησιν ἀλλήλων. Ἡ αὐτοσυντήρησις δὲν εἶνε τὸ μόνον ἀκατανίκητον ἐνστικτον. Τὸ ἐνστικτον τῆς αὐτευλαβείας εἶνε οὐχ' ἥσσον ἰσχυρόν. Ὅπως ἐκεῖνο ἐνεκα τῆς ἀμαθίας ἡμῶν, ἐγένετο πηγὴ ἀθλιότητος, οὕτω καὶ τοῦτο παραγνωριζόμενον εἶνε πηγὴ βαρβαρότητος. Ἐὰν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτευλαβείας ἐφηρμόζομεν τὸ ἀποκτηθὲν ὡς πρὸς τὸ ἐνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως δίδαγμα θὰ ἐβλέπομεν ὅτι τὸ ἐνστικτον τῆς αὐτευλαβείας ἱκανοποιεῖται ὡς ἄριστα ἐὰν εὐλαβούμεθα τοὺς ἄλλους. Καὶ ἐνταῦθα ἔχω τὴν αὐτὴν παρατήρησιν νὰ κάμω ὅτι ἂν καὶ πιστεύω ὅτι χάριν τῶν ἄλλων (τῶν ὄλων) λειτουργεῖ ἢ αὐτευλάβεια μᾶλλον ἢ χάριν τοῦ αἰσθανομένου τὸ ἐνστικτον αὐτῆς, φρονῶ ὅτι ἀρκεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ὁ τιμῶν τοὺς ἄλλους τιμᾷ ἑαυτὸν.

ἄκριβῶς ὅπως ὁ ἀμυνόμενος ὑπὲρ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων ἀμύνεται ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ. Ὁ ἄγριος τάσσει πρῶτον καὶ μόνον τὴν συντήρησιν τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, ὁ ἡμιάγριος ἐνδιαφέρεται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀλλ' ὁ ἡμερωθεὶς τάσσει πρῶτον τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἄλλου. Ἡ αὐτευλάβεια ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ ἡμερωθέντος ἀλλὰ μὴπω προβιβασθέντος εἰς βαθμὸν ἡμερώσεως ἐπιτρέποντα αὐτῷ νὰ τιμᾷ τοὺς ἄλλους. Τὸν ἀνώτερον τοῦτον βαθμὸν ἡδυνάμεθα νὰ καλέσωμεν ἀνθρωπισμὸν πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ πολιτισμοῦ, καίτοι ὁ ὅρισμός τοῦ ἀνθρωπισμοῦ περιλαμβάνει καὶ ἄλλα στοιχεῖα. Ἄλλ' ἡ μελέτη τῶν νόμων τῆς αὐτοσυντηρήσεως καὶ τῆς αὐτευλαβείας δὲν κέκτηται μόνον κοινωνιολογικὴν ἀξίαν. Ἡ σύστασις ἐντελοῦς κοινωνίας δὲν εἶνε ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς μέσον δέον νὰ θεωρηθῇ. Πράγματι οὐδὲν ἐν τῷ σύμπαντι εἶνε τελικὸς σκοπὸς ἀλλ' ἕκαστον μέσον εἶνε σκοπὸς καὶ ἕκαστος σκοπὸς μέσον. Μέχρις οὗ ἐπιτευχθῇ ἡ σύστασις κοινωνίας, οὐ-

νάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν ὡς σκοπὸν, ἀλλ' ὑπάρχει ἐπέκεινα αὐτῆς ὀρίζων ὃν τότε θὰ ἴδωμεν καὶ θὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς σκοπὸν ἐφεξῆς. Ὁ ἀνώτατος ὀρίζων ὃν δυνάμεθα νὰ διαισθανθῶμεν εἶνε ἡ ἀποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν συστήσωμεν κοινωνίαν θὰ ἀναπτυχθῆ τὸ ἐνστικτον τῆς αὐτεξελίξεως καὶ θὰ συμῆρη νὰ γνωρίζωμεν ὅτι θὰ ἐξελίσση τις ἑαυτὸν ὡς ἄριστα ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς ἐξελίξεως τῶν ὁμοίων του. Ἐν ἄλλαις λέξεσι πάντα τὰ ἐνστικτα ἐκάστου ἐδόθησαν χάριν ἐκάστου καὶ οὐχὶ ἀπλῶς χάριν τοῦ αἰσθανομένου αὐτὰ ἀτόμου. Ἐδόθησαν χάριν τοῦ προσώπου οὐχὶ χάριν τοῦ ἀτόμου. Ἐδόθησαν χάριν τῆς ψυχῆς οὐχὶ χάριν τοῦ σώματος. Ἡ ψυχὴ εἶνε τὸ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ πρόσωπον, καί, ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ διαισθανθῶμεν, τὸ σύμπαν ὑπάρχει μόνον καὶ μόνον χάριν καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς ψυχῆς. Αὕτη εἶνε καὶ ἡ ἐννοια τοῦ πατριωτισμοῦ ὃν ἡ ἀμάθεια μετεμόρφωσεν εἰς αἰσθημα διεθνοῦς μίσους, τοῦτέστιν ἀκριβῶς εἰς τὸ ἀντίθετον τῆς ἐννοίας του. Πατριωτισμὸς εἶνε τὸ

βλέπειν εἰς ἕκαστον τῶν ὁμοίων μας τὸ ἴδιον ἡμῶν πρόσωπον, σέβεσθαι μάλιστα καὶ τιμᾶν αὐτὸ κατὰ πρῶτον λόγον, ζῆν ὑπὲρ τοῦ προσώπου ἐκάστου. Πατριωτισμὸς εἶνε ὁ ἀλτρουϊσμὸς ὁ θέτων τὸ συμφέρον τῶν ὄλων ὑπεράνω τοῦ συμφέροντος τῶν ὀλίγων.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ἐν τούτῳ προσέτι κεῖται καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἵνα μεταχειρισθῶ φράσιν ἀφ' ἧς ἡ θεολογία καὶ αἱ ἐκκλησιαστικαὶ παρεννοήσεις ἀφῆρσαν πᾶσαν ἔννοιαν· ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος ἱερεὺς ἀδυνατῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληγορίας δι' ἧς ὁ διαισθανόμενος τὴν ἀλήθειαν πάντοτε ἐκφράζεται, συνέλαβε καὶ παρουσίασεν ἡμῖν ἰδέαν περὶ ψυχικῆς σωτηρίας, ἀκατανόητον ὅσω καὶ τερατώδη, ὅτι δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ χυθῆ ἀθῶον καὶ θεῖον αἷμα ἵνα σωθῶσι ψυχαὶ ἔνοχοι. Ἄν ἡ Ἐκκλησία ἐματαίωσε τὴν περὶ συναδελφώσεως τοῦ κόσμου ἀποστολὴν τῆς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεταξὺ ἱερέως καὶ προφήτου ἐπικρατοῦσαν διάστασιν καὶ ἀντίθεσιν : ὁ προφήτης ἐκφράζεται δι' ἀλληγορίας ὁ ἱερεὺς ἐκλαμβάνει τὴν ἀλληγορίαν ἀντὶ τῆς

ἀληθείας καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ νέκρωσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας τότε μόνον ἠδύνατο νὰ ἐκπληρωθῇ ὅταν ὁ ἱερεὺς ἤθελεν καταστῆ ἰκανὸς νὰ διακρίνη τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἀπὸ τῆς ἀλληγορίας αὐτῆς, ὅταν ἀντὶ νὰ προσκολληταί εἰς τὸ ἔξω, προσέχει τὸν νοῦν εἰς τὸ ἔνδον, ὅταν ἀπεκδέχεται φῶς καὶ γνῶσιν οὐχὶ ἀπὸ τῆς παραδόσεως καὶ τῶν τύπων ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἐνδοτάτου ἐκείνου στοιχείου τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως ὅπερ ἀποτελεῖ πηγὴν ζωῆς, ἀγάπης καὶ ἀρμονίας. Ὅτε ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ παρελθόντι ἔσχε τὴν κολοσσαίαν δύναμιν νὰ προσελκύσῃ τὸν κόσμον, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀντὶ ἄρτου λίθους. Δὲν κατώρθωσε νὰ θεμελιώσῃ εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐδοκίαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ ἐντολήν. Ἀντὶ ζωῆς, ἀγάπης καὶ ἀρμονίας, ἐπετράπη νὰ ἐπικρατήσωσι μάχαιρα, μῖσος καὶ διχόνοια· ἐπετράπη ν' ἀναστηλωθῇ ἡ λατρεία τῶν εἰδώλων ἀντὶ τῆς λατρείας τοῦ πνεύματος. Τούτου ἕνεκα ἀφηρέθη ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀποστολή τῆς συναδελφώσεως τοῦ κόσμου ἵνα προκύψῃ νέα

τις δύναμις ἰκανὴ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἰδε-
 ῶδες τοῦτο· ὅτι ἡ νέα δύναμις εἶνε ἐπὶ θύραις μέλ-
 λουσα ν' ἀναγνωρισθῇ, δῆλον καθίσταται παντὶ
 ὅστις μελετᾷ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν καὶ τὰς τάσεις
 τῆς ἐποχῆς καὶ γνωρίζει ὅτι τὰ πολύτιμα στοιχεῖα
 ἐκάστου ἔθνους ἔχουσι κοινὸν συμφέρον ἐνώσεως καὶ
 σχηματισμοῦ ἀληθοῦς διεθνοῦς Ἐκκλησίας ἐρει-
 δομένης ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλεγγύης.
 Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθῶς ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. "Ὅταν
 αὕτη ἐπικρατήσῃ τότε ἡ μάχαιρα θὰ παύσῃ κτυ-
 πῶσα, τότε τὸ μῖσος θὰ σβεσθῇ καὶ ἡ διχόνοια
 θὰ μετατραπῇ εἰς ἁρμονίαν. Τότε ἀντὶ τῆς εἰδω-
 λολατρίας θ' ἀναλάμψῃ ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης
 καὶ θὰ καταστῇ σεβαστὴ ἡ ζωὴ ἔστω καὶ ἐν τῷ
 ταπεινοτάτῳ τῶν ἐμψύχων ὄντων ἐκπροσωπου-
 μένη. Τὰ εἰδωλα τῆς κατωτάτης ζώνης μὴ εὐρί-
 σκοντα τροφὴν ἐν τῷ χάριν δῆθεν τῶν χρειῶν
 ἡμῶν χυνομένῳ αἵματι θὰ ἐξατμισθῶσι καὶ θὰ
 παύσωσιν ἐνοχλοῦντα καὶ πειράζοντα ἡμᾶς. Οὕτω
 ἡ σωτηρία καὶ ἐξέλιξις τῆς ψυχῆς ἐπιτευχθή-
 σεται διότι οὕτω καὶ μόνον δύναται τις νὰ ἐπι-

κοινωνῆ πρὸς τὸν ἐνδότερον Φοῖβον τὸν ταχθέντα ὅπως φωτίζῃ καὶ θερμαίνῃ ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. Ἄλλὰ τὸ πρῶτον καὶ ἀπαραίτητον βῆμα εἶνε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς κρεοφαγίας δι' ἧς τρέφεται ὄχι ὁ ἐσωτερικὸς λύχνος ἀλλὰ τὸ ἐν ἡμῖν πνεῦμα τοῦ περιορισμοῦ καὶ τῆς ἀρνήσεως ὅπερ δάκνει τὴν Διαισθησιν καὶ μειοῖ τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχὴ εἶνε ὁ πρῶτος σταθμὸς τῆς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀγούσης ὁδοῦ.